

20 MAASTOLIIKENNELAIN MUKAINEN MOOTTORIKELKKAILUREITTI- JA ULKOILULAIN MUKAINEN ULKOILUREITTITOIMITUS

20.1	YLEISTÄ.....	2
20.1.1	Sovellettavat säädökset.....	2
20.1.2	Moottorikelkkailureitti, ulkoilureitti.....	2
20.1.3	Reittisuunnittelu	3
20.1.4	Reitin pitäjä.....	3
20.2	VIREILLETULO	3
20.3	TOIMITUSMIEHET	4
20.4	ASIANOSAISET	4
20.5	TOIMITUSMENETTELY	4
20.5.1	Kokoukset ja pöytäkirja.....	4
20.5.2	Tiedottaminen.....	4
20.5.3	Kokouksen laillisuus	5
20.5.4	Arkistotutkimukset.....	5
20.5.5	Hankkeen esittely	5
20.5.6	Asianosaisten kuuleminen	5
20.5.7	Maastokatselmus.....	5
20.5.8	Oikeuksien käsittely	6
20.5.8.1	Oikeus moottorikelkkailureittiin ja ulkoilureittiin	6
20.5.8.2	Oikeudet liitännäisalueisiin.....	6
20.5.9	Reitin merkitseminen maastoon.....	6
20.5.10	Tieoikeuksien järjestely	6
20.5.11	Kiinteistön määritys, tilusvaihto tai alueen siirtäminen reittitoimituksen yhteydessä	7
20.5.12	Toimituskartta.....	7
20.5.13	Korvaukset	7
20.5.13.1	Yleistä.....	7
20.5.13.2	Kohteenkorvaus.....	7
20.5.13.3	Haitan- ja vahingonkorvaus	7
20.5.13.4	Korvausten maksaminen	8
20.5.14	Haltuunotto.....	8
20.5.15	Toimituskustannukset.....	8
20.5.16	Otteet ja ilmoitukset.....	8
20.5.17	Toimituksen lopettaminen ja muutoksenhaku	8
20.5.18	Reitin siirtäminen.....	8
20.5.19	Reitin lakkauttaminen	9

20 MAASTOLIIKENNELAIN MUKAINEN MOOTTORIKELKKAILUREITTI- JA ULKOILULAIN MUKAINEN ULKOILUREITITITOIMITUS

20.1 YLEISTÄ

Moottorikelkkailureitti on tieliikennelain mukainen tie, mikä edellyttää tieliikennelain mukaisten sääntöjen noudattamista. Reitti voidaan perustaa maastoon, joksi luetaan maa-alueet ja jääpeitteiset vesialueet sekä muulta liikenteeltä suljetut metsätiet. Moottorikelkkareitti edellyttää aina kunnan ympäristöviranomaisen vahvistamaa reittisuunnitelmaa sekä lisäksi reitin pitäjän ja maanomistajien välisiä kirjallisia sopimuksia tai reittitoimitusta. Jos kysymys on pysyväksi tarkoitetusta reitistä ja reitin pitäminen perustuu sopimukseen, niin reittitoimitus on tarkoituksenmukainen reitin pysyvyyden varmistamiseksi ja kiinteistörekisteriin merkitsemiseksi.

Moottorikelkkailureitin perustamisesta on annettu ohjeet Maanmittauslaitoksen julkaisussa nro 89: Moottorikelkkailureitin perustaminen; Mikko Tallgren, Maanmittauslaitoksen kehittämiskeskus, 1999.

Ulkoilureitti on yleiseen ulkoilutoimintaan tarkoitettu reitti. Ulkoilureitti edellyttää yleensä kunnan laatimaa reittisuunnitelmaa, jonka vahvistaa alueellinen ELY-keskus. Mikäli ulkoilureitti on merkitty maankäyttö- ja rakennuslaissa tarkoitettuun kaavaan tai asianosaiset ovat sopineet alueen luovuttamisesta ulkoilureittiä varten, voidaan ulkoilureitti perustaa, vaikkei reittisuunnitelmaa ole tehty.

Kun tässä ohjeessa puhutaan reittitoimituksesta, niin tarkoitetaan sekä maastoliikennelain mukaista reittitoimitusta että ulkoilulain mukaista ulkoilureittitoimitusta.

20.1.1 Sovellettavat säädökset

Moottorikelkkailureittiä koskevassa toimituksessa sovelletaan maastoliikennelakia (1710/1995). Lisäksi toimituksessa noudatetaan soveltuvin osin ulkoilulain (606/1973) säännöksiä toimituksen hakeamisen, kustannusten, toimitusmiesten, toimituksen kulun sekä korvausten osalta.

Edelleen toimituksessa noudatetaan soveltuvin osin yksityistielain (358/1962) säännöksiä toimitusta koskevan muutoksenhaun, kiinteistörekisteriin merkitsemisen ja muun menettelyn osalta. Mikäli yksityistielain säädöksistä ei muuta johdu, toimitusmenettelyn osalta sovelletaan kiinteistönmuodostamislakia (554/1995).

Ulkoilulain, yksityistielain ja kiinteistönmuodostamislain säännöksiä noudatetaan siis silloin, kun asiasta ei ole säännöksiä maastoliikennelaissa.

Ulkoilureittiä koskevassa toimituksessa sovelletaan ulkoilulakia (606/1973). Edelleen toimituksessa noudatetaan, mikäli ulkoilulain säädöksistä ei muuta johdu, yksityistielain (358/1962) säännöksiä. Mikäli yksityistielain säädöksistä ei muuta johdu, toimitusmenettelyn osalta sovelletaan kiinteistönmuodostamislakia (554/1995). Yksityistielain ja kiinteistönmuodostamislain säännöksiä noudatetaan siis silloin, kun asiasta ei ole säännöksiä ulkoilulaissa.

20.1.2 Moottorikelkkailureitti, ulkoilureitti

Maastoliikennelaki 13 §, ulkoilulaki 1 §

Moottorikelkkailureitti on maastoon merkitty reitti, johon reittitoimituksessa on perustettu yleinen käyttöoikeus ajaa moottorikelkalla lumipeitteen aikana. Lisäksi reittiin voivat kuulua pysyväksi tarvittavat levähdys- ja huoltoalueet.

Ulkoilureitti on maastoon merkitty reitti, johon reittitoimituksessa on perustettu yleinen käyttöoikeus ulkoilijain kulkemista varten. Lisäksi reittiin voivat kuulua pysyväksi tarvittavat levähdys- ja virkistysalueet.

20.1.3 Reittisuunnittelu

Maastoliikennelaki 15 §, ulkoilulaki 2-4 ja 13 §:t

Moottorikelkkailureitin perustamiseksi on laadittava reittisuunnitelma, jonka hyväksymisestä päättää kunnan ympäristösuojeluviranomainen, joka tavallisimmin on kunnan ympäristölautakunta.

Ulkoilureitin perustamiseksi on kunnan laadittava reittisuunnitelma, jonka vahvistaa alueellinen ELY-keskus. Mikäli ulkoilureitti on merkitty maankäyttö- ja rakennuslaissa tarkoitettuun kaavaan (asema-kaava tai oikeusvaikutteinen yleiskaava) tai asianosaiset ovat sopineet alueen luovuttamisesta ulkoilureittiä varten, voidaan ulkoilureitti perustaa, vaikkei reittisuunnitelmaa ole tehty.

Vaikka maakuntakaava on MRL:n mukainen kaava, ei sitä yleensä ole pidettävä sellaisena ulkoilulain 13 §:n tarkoittamana kaavana, jonka perusteella ulkoilureitti voitaisiin suoraan perustaa. Maakuntakaava on yleispiirteinen kaava (ks. MRL 28.5 §), jolla ei yleensä voida ratkaista yksityiskohtaisia kysymyksiä maankäytöstä. Maakuntakaava ei myöskään yleensä ole tarkkuudeltaan riittävä ulkoilureitin alueen vahvistamiseksi. Ulkoilureitti voidaan kuitenkin perustaa maakuntakaavan pohjalta, jos kaavan perusteella pystytään yksilöimään ne kiinteistöt, joiden alueelle reitti sijoittuu ja maanomistajilla ja reitin pitäjällä on yhtenäinen näkemys reitin sijainnista ja leveydestä. Tämä asia on selvitettävä toimituksessa ennen toimituksen asiallisista edellytyksistä päättämistä.

Reittisuunnitelmassa on osoitettava reitin kulku sekä reitin liitännäisalueet niin, että ne suunnitelman perusteella voidaan merkitä tarvittaessa maastoon. Suunnitelmassa on osoitettava myös ne kiinteistöt, joiden kautta suunniteltu reitti tulisi kulkemaan.

Käytännössä reittisuunnitelma sisältää kirjallisen selvityksen hankkeesta sekä siihen liittyvän suunnitelmakartan.

Moottorikelkkailureittisuunnitelman hyväksyminen ja ulkoilureittisuunnitelman vahvistaminen ovat ratkaisevia vaiheita reittien perustamisessa. Tällöin arvioidaan ja ratkaistaan reittien perustamisen edellytykset, joita ovat yleinen tarve sekä se, että reiteistä ei saa aiheutua huomattavaa haittaa. Reittisuunnitelmissa ratkaistaan reittien sijainti, joten maaomistajien on syytä reagoida reittien sijaintiin suunnitteluvaiheessa.

20.1.4 Reitin pitäjä

Maastoliikennelaki 14 §, ulkoilulaki 2.2 ja 3 §

Moottorikelkkailureitin pitäjänä toimii yleensä kunta. Reitin pitäjänä voi toimia myös kuntayhtymä, valtio, yhteisö tai elinkeinonharjoittaja.

Kunnan ympäristösuojeluviranomainen hyväksyy reitin pitäjän päättäessään reittisuunnitelmasta.

Ulkoilureitin pitäjänä toimii yleensä kunta. Valtionmaalla olevan ulkoilureitin pitäjänä voi toimia valtio.

20.2 VIREILLETULO

Maastoliikennelaki 17.1 §, ulkoilulaki 5 §

Reitin pitäjän on haettava reittitoimitusta Maanmittauslaitokselta vuoden kuluessa siitä, kun moottorikelkkailureittisuunnitelma on hyväksytty tai ulkoilureittisuunnitelman on vahvistettu lainvoimaisella päätöksellä.

Määräaikaa ulkoilureittitoimituksen hakemiseen ei kuitenkaan ole, jos ulkoilureitti on merkitty maankäyttö- ja rakennuslaissa tarkoitettuun kaavaan tai asianosaiset ovat sopineet alueen luovuttamisesta ulkoilureittiä varten.

20.3 TOIMITUSMIEHET

Maastoliikennelaki 17.2 §, ulkoilulaki 6 §

Reittitoimituksen toimitusmiehiin sovelletaan mitä YksTL:ssä säädetään toimitusmiehistä.

20.4 ASIANOSAISET

Ks. TMK 1.4.1 Asianosaiset ja puhevallan käyttäjät, yleistä

Maastoliikennelaki 17.3 §, ulkoilulaki 15 §, YksTL 51 §, KML 17 §

Asianosaisia toimituksessa ovat hakija ja muu henkilö, jonka oikeutta toimitus välittömästi koskee. Asianosaisia voivat olla:

- reitin pitäjä toimituksen hakijana;
- kiinteistön omistaja ja haltija;
- tiekunta, johon reitillä on vaikutusta;
- erityisen oikeuden ja rasiteoikeuden haltijat, mikäli reitillä on vaikutusta hänen oikeuteensa;
- yhteisellä vesialueella osakaskiinteistöjen muodostama osakaskunta, yleisellä vesialueella se viranomainen, jonka hallinnassa alue on;
- ammattikalastaja;
- poronhoitoa harjoittava paliskunta;
- valtio maanomistajana tai oikeuden haltijana;
- kunta.

20.5 TOIMITUSMENETTELY

20.5.1 Kokoukset ja pöytäkirja

Ks. TMK 1.10.4 Toimituskokous ja 1.10.5 Pöytäkirja

Maastoliikennelaki 17.3 §, ulkoilulaki 15 §, YksTL 51.1 §, KML 172 § ja 187 §

20.5.2 Tiedottaminen

Ks. TMK 1.8 Tiedottaminen

Maastoliikennelaki 17.3 §, ulkoilulaki 15 §, YksTL 43-44 §:t, KML 168-171 §:t

Erityisesti tulee ottaa huomioon, että toimituksesta on tiedotettava:

- alueellisen ELY-keskuksen ympäristö ja luonnonvarat -vastuualueelle,
- kunnan tielautakunnalle tai sen tehtäviä hoitavalle elimelle,
- liikennevirastolle, jos reitti ylittää rautatien,
- alueellisen ELY-keskuksen liikenne ja infrastruktuuri -vastuualueelle, jos reitti ylittää maantie ja
- paikalliselle paliskunnalle, jos reitti sijaitsee poronhoitoalueella.

20.5.3 Kokouksen laillisuus

Maastoliikennelaki 7.2 §, ulkoilulaki 6.1 §, KML 12 §, OiK 13. luku 1 § ja 3-7 §

20.5.4 Arkismaantutkimukset

Ks. TMK 1.7.1 Arkistotutkimukset

Yleensä arkistotutkimusten suorittaminen reittitoimituksissa ei etukäteen ole tarpeellista. Arkistotutkimukset tehdään, mikäli toimituksen yhteydessä on tarpeellista suorittaa esimerkiksi rajankäyntejä tai käsitellä tie- ja rasiteoikeuksia.

Toimituksessa on syytä todeta, että reitin alueella saattaa olla olemassa olevia tie- tai rasiteoikeuksia. Niitä ei kuitenkaan toimituksessa tutkita, ellei reitin pitäjällä tai muu asianosainen sitä erikseen pyydä tai toimitusmiehet katso oikeuksien poistamista tai siirtämistä tarpeelliseksi.

Tutkitut tai kiinteistörekisterikartalla ilmenevät oikeudet joko poistetaan, siirretään tai ne jäävät päällekkäisinä oikeuksina voimaan.

Siltä osin kuin oikeuksia ei ole toimituksessa selvitetty, on siitä syytä todeta pöytäkirjassa.

Koska kattavan rasiteselvityksen tekemisen kustannukset todennäköisesti nousisivat toimituksessa suuremmiksi kuin varsinaisen toimituksen kustannukset, ovat yleensä reitinpitäjä ja rasiteoikeuden haltija erikseen sopineet alueen käytöstä kun siihen on ilmennyt tarvetta.

Oikeudellisesti reittioikeutta on pidettävä vahvempana kuin rasiteoikeutta, jollainen myös yksityistieläin mukainen tieoikeus on. Tämä tarkoittaa muun muassa sitä, että päällekkäisten oikeuksien tilanteessa tie- tai muun rasiteoikeuden haltijan on omassa toiminnassaan sopeuduttava reittitoimitukseen. Tie- tai muun rasiteoikeuden haltija ei oman oikeutensa nojalla voi ryhtyä sellaisiin toimenpiteisiin, jotka vaikeuttaisivat reitin käyttöä tai muuta reitinpitäjä.

20.5.5 Hankkeen esittely

Reitin pitäjälle varataan mahdollisuus esitellä hanketta muun muassa reittisuunnittelun, rakentamisaikataulun ja rahoituksen osalta.

20.5.6 Asianosaisten kuuleminen

Ks. TMK 1.10.4.1 Asianosaisten kuuleminen

20.5.7 Maastokatselmus

Maastoliikennelaki 17.3 §, ulkoilulaki 15 §, YksTL 46 §

Maastokatselmuksen tarkoituksena on antaa toimitusmiehille kuva reittialueesta. Maastokatselmuksella on merkitystä erityisesti korvausasioissa.

Reitin sijainti on määrätty reittisuunnitelmassa. Mahdolliset sopimuksiin perustuvat muutokset suunnitelman mukaisen reitin sijaintiin voidaan tarvittaessa todeta maastossa.

Asianosaiset voivat tarvittaessa/halutessaan osallistua maastokatselmukseen.

20.5.8 Oikeuksien käsittely

Maastoliikennelaki 16.1 ja 18 §, ulkoilulaki 7 § ja 13 §

20.5.8.1 Oikeus moottorikelkkailureittiin ja ulkoilureittiin

Oikeus perustetaan reittisuunnitelman mukaisesti. Suunnitelmassa on vahvistettu reitin sijainti ja leveys. Reittitoimituksessa ei enää tutkita reitin perustamisen edellytyksiä.

Mikäli suunnitelman mukaisesta linjauksesta poiketaan, edellyttää se sekä reitin pitäjän että maanomistajan hyväksymistä.

Mikäli reittisuunnitelman kartta, on pienimittakaavainen, saattaa sitä joutua joskus tulkitsemaan.

Oikeus ulkoilureittiin voidaan perustaa ilman reittisuunnitelmaa myös sopimuksen perusteella, mikäli ulkoilureitti on merkitty maankäyttö- ja rakennuslaissa tarkoitettuun kaavaan tai asianosaiset ovat sopineet alueen luovuttamisesta ulkoilureittiä varten.

Reittioikeuden saajana on reitin pitäjä.

Kiinteistöt, joihin reittioikeus kohdistuu, todetaan joko pöytäkirjassa tai sen liitteenä.

Maastoliikennelain mukainen käyttöoikeus tarkoittaa yleistä oikeutta ajaa moottorikelkalla moottorikelkkailureitillä lumipeitteen aikana.

Ulkoilulain mukainen käyttöoikeus tarkoittaa yleistä oikeutta ulkoilijain kulkemiseen ulkoilureitillä.

20.5.8.2 Oikeudet liitännäisalueisiin

Moottorikelkkailureittiin liittyvät levähdys- ja huoltoalueet perustetaan reittisuunnitelman mukaisesti.

Ulkoilureittiin liittyvät lepo- ja virkistysalueet perustetaan reittisuunnitelman mukaisesti.

Suunnitelmassa on vahvistettu alueiden sijainti ja koko. Mikäli suunnitelmasta poiketaan, edellyttää se sekä reitin pitäjän että maanomistajan hyväksymistä.

Oikeuden saajana on reitin pitäjä. Kiinteistöt, joihin oikeus kohdistuu, todetaan joko pöytäkirjassa tai sen liitteenä.

20.5.9 Reitin merkitseminen maastoon

Maastoliikennelaki 17.2, ulkoilulaki 7 §

Asianosaisen tulee tietää perustettavan reitin sijainti.

Reitti on yleensä jo suunnitteluvaiheessa merkitty maastoon nauhoituksella, jota tarvittaessa täydennetään toimituksen yhteydessä. Yleensä nauhoitus riittää mutta tarvittaessa reitti merkitään esimerkiksi puupaaluin. Olemassa olevilla poluilla tai muilla kulku-urilla tai selkeillä rajalinjoilla merkintä ei ole aina tarpeellista.

20.5.10 Tieoikeuksien järjestely

Ks. TMK 18 Yksityistietoimitus

Maastoliikennelaki 17.3 §, ulkoilulaki 15 §

Toimituksessa voi tulla käsiteltäväksi reittialueeseen kohdistuvien aikaisemmin perustettujen tieoikeuksien lakkauttaminen tai siirtäminen.

Menettely on yksityistielain mukainen.

20.5.11 Kiinteistön määritys, tilusvaihto tai alueen siirtäminen reittitoimituksen yhteydessä

Ks. TMK 1.3 Sivutoimitukset ja muut toimenpiteet, TMK 12.1 Rajankäynti ja TMK 5 Tilusvaihto

Maastoliikennelaki 17.3 §, ulkoilulaki 15 §, YksTL 38 a §, KML 103.3 §

Kiinteistön määritys (rajankäynti ja rajamerkkien siirtäminen) suoritetaan reittitoimituksessa, jos toimenpide on tarpeen.

Tilusvaihto ja alueen siirtäminen voidaan suorittaa, muun muassa mikäli näillä toimilla voidaan vähentää reittiyhteydestä aiheutuvia haittoja tai kustannuksia ja korvauksia.

Menettely on kiinteistönmuodostamis- ja yksityistielain mukainen.

20.5.12 Toimituskartta

Ks. TMK 1.12 Toimituskartta ja TMK 1.21.2.4 Oikeuskäsittelyssä muuttuneen toimituskartan käsittely

Maastoliikennelaki 17.3 §, ulkoilulaki 7.1 § ja 15 §, YksTL 38.4 §

Reittialueesta on laadittava toimituskartta, josta tulee ilmetä reitin sijainti ja kiinteistöt, joihin reittioikeus kohdistuu.

20.5.13 Korvaukset

Maastoliikennelaki 16.4 § ja 17.2 §, ulkoilulaki 7.2-3 ja 8 §, YksTL 33 §, YksTL 33 a.1. §

20.5.13.1 Yleistä

Maastoliikennelain mukaan moottorikelkkailureitistä kiinteistölle, maa-alueen omistajalle tai haltijalle, poronhoidolle tai ammattimaiselle kalastukselle aiheutuva vahinko ja haitta on reitin pitäjän korvattava. Muutoin maastoliikennelaissa korvausten osalta viitataan ulkoilulakiin.

Ulkoilulain mukaan käyttöoikeuden luovuttamisesta ulkoilureittiä varten sekä vahingosta tai haitasta, jota muutoin aiheutuu alueen omistajalle tai haltijalle tahi paikalliselle paliskunnalle ulkoilureitin pitämisestä ja käyttämisestä, suoritetaan korvaus. Korvaus suoritetaan kertakaikkisena tai määräaikaisena. Muutoin ulkoilulaissa viitataan korvausten määräämisestä ja suorittamisesta yksityistielakiin.

Lisäkorvaus voi tulla määrättäväksi uudessa reittitoimituksessa, mikäli reitin käytöstä aiheutuva haitta nousee oleellisesti suuremmaksi kuin reittitoimituksessa käytettävissä olleiden tietojen perusteella on voitu arvioida.

20.5.13.2 Kohteenkorvaus

Ks. TMK 1.18.2.1 Kohteenkorvaus

20.5.13.3 Haitan- ja vahingonkorvaus

Ks. TMK 1.18.2.2 Haitankorvaus ja 1.18.2.3 Vahingonkorvaus

Moottorikelkkailutoimituksessa erityisenä asiana voi tulla esille poronhoitoalueella paikalliselle paliskunnalle reitistä aiheutuvan sekä ammattimaiselle kalastukselle aiheutuvan haitan- ja vahingonkorvauksen käsittely.

Ulkoilureittitoimituksessa erityisenä asiana voi tulla esille poronhoitoalueella paikalliselle paliskunnalle reitistä aiheutuvan haitan- ja vahingonkorvauksen käsittely.

20.5.13.4 Korvausten maksaminen

Ks. TMK 1.18.4.4 Korvauksen maksaminen

YksTL 35 §, YksTL 36 §, YksTL 37.2 §, YksTL 37.3 §

20.5.14 Haltuunotto

Maastoliikennelaki 19 §, ulkoilulaki 9 §

Kelkkailureitin pitäjä saa ottaa reitin käyttöön, kun reittisuunnitelma on saanut lainvoiman, korvaukset on maksettu ja reitti on merkitty maastoon.

Ulkoilureitin pitäjä saa ottaa reitin haltuun, kun reittitoimitus on saanut lainvoiman ja korvaukset on maksettu.

20.5.15 Toimituskustannukset

Ks. TMK 21 Toimituskustannukset

Maastoliikennelaki 17.2 §, ulkoilulaki 5.1 §

Kustannuksista vastaa reitin pitäjä.

20.5.16 Otteet ja ilmoitukset

Ks. TMK 1.22 Otteet ja jäljennökset asianosaisille

20.5.17 Toimituksen lopettaminen ja muutoksenhaku

Ks. TMK 1.21.1.1 Valittaminen toimituksessa tehdystä ratkaisusta

Maastoliikennelaki 17.3 §, ulkoilulaki 15 §, YksTL 51 §, KML 190 §, KML 191 §

20.5.18 Reitin siirtäminen

Maastoliikennelaki 22 §, ulkoilulaki 11 §

Reitin pysyvästä siirtämisestä on soveltuvin osin voimassa, mitä reitin perustamisesta säädetään. Moottorikelkkailureitin osalta kunnan ympäristösuojeluviranomainen voi antaa luvan tilapäisesti tai vähäisiltä osin siirtää reitin kulkua maastossa, jos maanomistaja tai haltija siihen suostuu.

20.5.19 Reitin lakkauttaminen

Maastoliikennelaki 23 §, ulkoilulaki 12 §

Moottorikelkkailureitti lakkautetaan reitin pitäjän ilmoituksesta tai kunnan ympäristösuojeluviranomaisen päätöksellä.

Ulkoilureitti lakkautetaan kunnan tai maanomistajan hakemuksesta ELY-keskuksen päätöksellä.

Reitin lakkauttamisesta on ilmoitettava kiinteistörekisterin pitäjälle. Lakkauttamisesta tehdään tarvittavat merkinnät kiinteistörekisteriin.